

training involves the updating of pedagogical theory and practice of higher education, its methods and technologies. Characterized by features of the implementation of teaching strategies at the conceptual, normative and activity levels are determined essential changes in each of them.

The implementation of the competence-based practice-oriented professional training strategy needs a theoretical grounding at the level of new concepts, consistent patterns, conceptual approaches; preservation of traditional and identifying of new didactic principles as a normative basis of didactics; orientation at efficient learning methods and technologies aimed at the inclusion of students in active learning, expansion of types of educational activities as well as educational and professional activities. In the contemporary didactic system the essence of education and its quality depend on a combination of pedagogical process control with self-motivation, independence and cognitive activity of students, as well as practical application of the obtained knowledge and the use of didactic possibilities of new training information technologies. Thus, the success of the introduction of new teaching strategies in professional training of future professionals, as a way to improve their performance, depend on the consideration and practical implementation of the foregoing.

Keywords: didactics; didactic strategies; competence practice oriented education; didactic concepts; laws; regularity; principles; methods; techniques.

Стаття надійшла до редакції 18.02.2017

Прийнято до друку 23.03.2017

УДК 378.091.013: 785.1

Наталія Овчаренко

ORCID iD 0000-0003-4874-1716

доктор педагогічних наук, доцент,
Державний вищий навчальний заклад
«Криворізький державний педагогічний університет»,
пр-т Гагаріна 54, 50086 м. Кривий Ріг, Україна
shvager77@gmail.com

ПАРАДИГМАЛЬНИЙ ПРОСТІР СУЧАСНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ

У статті обґрунтовано актуальність проблеми парадигмального спрямування сучасної музичної освіти в глобалізаційно-інтеграційний період розвитку світового суспільства. Окреслено парадигми сучасної музичної освіти та системний взаємозв'язок між ними. Визначено, що парадигмальний простір музичної освіти охоплює: аксіологічну, антропологічну, культурологічну, гуманістичну, гуманітарну парадигми.

Ключові слова: парадигма; аксіологічна, антропологічна, культурологічна, гуманітарна, гуманістична парадигми; музична освіта.

Вступ. Виклики сьогодення ставлять перед сучасною митецькою, зокрема музичною, освітою нові вимоги, спричинені глобалізаційно-інтеграційними процесами в соціально-економічній і політичній галузях в різних країнах світу, спрямовані на формування духовних цінностей людини, її професійної компетентності, інформаційної культури, мобільності в освітньому й митецькому просторі. В Україні такі процеси сприяли виникненню нового вчення – освітології, як науки про освіту (засновники В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоєва); змінам сутнісних й інституціональних основ вітчизняної освіти. До кола актуальних проблем освітології відноситься питання обґрунтування сучасних педагогічних парадигм та визначення і прогнозування освітніх парадигм майбутнього.

Оскільки на основі парадигм розробляються стратегічні цілі музичної освіти, програми

професійної підготовки фахівців-музикантів, технології розвитку особистості засобами музичного мистецтва, є необхідність у дослідженні існуючого парадигмального спрямування сучасної музичної освіти.

Важливе значення для дослідження парадигм сучасної музичної освіти початку ХХІ століття мають праці О. М. Олексюк, В. Ф. Орлова, Г. М. Падалки, О. Я. Ростовського, О. П. Рудницької. У наукових роботах цих вчених відображено основні стратегічні напрями розвитку вітчизняної музичної освіти, її дидактичні й виховні цілі, існуючі позитивні та негативні тенденції. У той же час, аналіз наукових досліджень показав необхідність у розробці методологічної системи дослідження сучасної музичної освіти та її перспектив розвитку, одним із найважливіших елементом такої системи є освітня парадигма.

Мета статті – обґрунтувати сучасні парадигми музичної освіти в їхньому системному взаємозв'язку.

До основних завдань віднесено: визначення ключових понять дослідження; аналіз парадигмального спрямування сучасної музичної освіти; обґрунтування детермінованих зв'язків в системі існуючих парадигм музичної освіти.

Парадигмальне спрямування сучасної музичної освіти. На початку ХХІ століття акцентується увага на освітній функції мистецтва, наразі музичного, яке не тільки навчає, виховує і розвиває індивід в процесі спілкування з ним, але і є засобом засвоєння, використання і творення ціннісно-мистецького досвіду в економічно-соціальному та культурному просторі. Тому, вирішення проблеми модернізації музичної освіти (професійної і загальногуманітарної), що виконує функцію формування світогляду і емоційного світу підростаючого покоління, є нагальною і необхідною.

Аналіз потрактувань поняття «*музична освіта*» показав варіативність у його визначенні. Так, в словниковій літературі музична освіта трактується як процес та результат засвоєння систематизованих знань, умінь та навичок, необхідних для музичної діяльності, а також сукупність знань і пов'язаних з ними вмінь і навичок, отриманих в результаті навчання (Келдиш Г. В., 1990, с. 360). Під музичною освітою розуміють, також, систему організації музичного навчання у навчальних музичних закладах. Мета, методи, організаційні форми музичної освіти постійно еволюціонують під впливом суспільного розвитку та визначаються роллю музичного мистецтва у житті суспільства, національною специфікою, музично-педагогічними поглядами, формами музичної діяльності, загально педагогічними ідеями. Ми вважаємо, що музична освіта є багаторівневою освітньою системою в сфері музичного мистецтва. Така освіта є процесом підготовки особистості до музичної діяльності і, в той же час – результатом опанування нею (особистістю) компетентністю з музичного мистецтва; формування високого рівня музичної культури, ціннісного ставлення до музичного мистецтва і музичної педагогіки, потреби вдосконалюватися в професійному та особистісному зростанні уподовж життя (Овчаренко Н. А., 2014, с. 43).

До найважливіших питань музичної освіти, які потребують окремого дослідження, відноситься визначення її парадигмального спрямування. В енциклопедичній літературі зазначається, що поняття парадигма було вперше введено ще античною і середньовічною філософією й характеризувало сферу вічних ідей як первообраз, у відповідності до якого бог-деміург створює світ (Хомич Є. В., 2003, с. 864). Пріоритетне використання терміну «*парадигма*» (походить від грецьк. – *paradeigma* – приклад, зразок) належить філософу Г. Бергману і набуло поширення у

середині ХХ століття, та історика Т. Куну, який увів означений термін у наукову практику; парадигма це повторювана і типова ілюстрація теорії в її концептуальному, дослідницькому та інструментальному застосуванні (Кун Т., 1977, с. 70). У філософії таке поняття розглядається як система уявлень, основних концептуальних настанов, притаманних певному етапу розвитку науки, культури, цивілізації загалом (Скопненко О. І., 2008, с. 467). На основі історико-філософського погляду з'явилося поняття «*педагогічна парадигма*». У визначенні Н. М. Дем'яненко «педагогічна парадигма» є сукупністю теоретичних і методологічних підходів, що визначають систему освіти (Дем'яненко Н. М., 2006, с. 256). О. Є. Реброва розглядає поняття «парадигма» як системний теоретико-методологічний, аксіологічний комплекс настанов, котрі приймаються науковою спільнотою як якісний еталон вирішення дослідницьких завдань (Реброва О. Є., 2016, с. 4). Нам імпонує наукова думка С. О. Сисоєвої, яка потрактовує «педагогічну парадигму» як інтегровану концептуальну ідею, що визначає теоретико-методологічні засади дослідження розвитку освіти (Сисоєва С. О., 2012, с. 279).

У контексті дослідження сучасних парадигм мистецької освіти, О. М. Олексюк, знаходячись в інтенції Б. М. Бім-Бада, зазначає, що в наш час чітко визначено спрямованість нової освітньої парадигми та предмет постнеокласичної мистецької педагогіки, які базуються на пріоритетах унікальності й амбівалентності особистості, тобто на засадах гуманістичної антропології (Олексюк О. М., 2016, с. 5).

Невід'ємною рисою сучасної мистецької, наразі музичної освіти є спрямування на формування особистості митця, який має яскраву, багатогранну й творчу індивідуальність, своє особливе бачення художнього смислу музичного твору. Тому *антропологічна парадигма* є однією з найбільш значимих у музичній освіті. Поняття «*антропологія*» (від. грец. *anthropos* – людина і *logos* – вчення) в енциклопедичній та словниковій літературі потрактовується, як наука чи вчення про людину (Даль В. І.), наука про людину, що є явищем природи (Ушаков Д. Н.), наука про біологічну природу людини (Ожегов С. І.). Загальним у тлумаченні такого поняття є людина та вчення про неї, яке ми беремо за основу нашого дослідження. Антропологічна ідея з'явилася у античній філософській думці та як західноєвропейське явище, що пройшла більше ніж через два тисячоліття. У сучасному світі її ідеали стверджуються людством у всіх країнах планети.

Значення антропологічної концепції вивчаються сучасними вітчизняними вченими у сфері професійної освіти. Так, В. Г. Кремень вважає, що людиноцентрична парадигма передбачає зміщення акцентів в освіті у бік гуманізації, саморозвитку, особистості, ідеалу свободи й моральної відпові-

дальності особистості перед соціумом за умови збереження традиційних функцій освіти (Кремень В. Г., 2016). На думку В. П. Андрущенка, нові часи і період високої класики, епоха науково-технічного прогресу і глобалізації є тією ціннісною платформою, яка є найкращою для підготовки нового вчителя, здатного до реалізації завдань навчання та виховання особистості у відповідності з новітніми викликами епохи (Андрущенко В. П., 2013, с. 10). І. А. Зязюн вбачає в центрі філософії ціннісних відносин саму людину, яку не можна мислити у відриві від вселенського цілого (Зязюн І. А., 2013, с. 25). В. О. Огнев'юк, наголошує на соціальній місії вищої освіти і усвідомленні її широких соціальних функцій, що відповідає філософії сталого людського розвитку (Огнев'юк В. О., 2003, с. 29).

Сьогодні в музичній освіті існують певні тенденції реалізації антропологічної ідеї: розширення суб'єктивних характеристик музичної освіти, вирізнення цінностей людини в освітньому процесі, відродження національної антропологічної традиції в музичному мистецтві та музичній педагогіці. Розквіт антропоцентризму в музичній освіті значно посилюється під впливом процесів глобалізації, які надають нові можливості кожній особистості у виборі місця навчання (країни, міста, університету тощо) та, відповідного до своїх інтересів і можливостей, спрямування музичної освіти.

Реалізація антропологічної парадигми в музичній освіті як світоглядного постулату ґрунтується на закономірній взаємозалежності розвитку і вродженої активності суб'єкта й ефективності його залучення в освітній процес і в світ музичного мистецтва, музичної педагогіки. Така закономірність конкретизується в принципах особистісної орієнтації в процесі музичної діяльності майбутніх фахівців, а саме: врахуванні національних, вікових та психофізіологічних особливостей студентів, унікальності їх загальних і музичних здібностей, специфічної здатності до навчання музичному мистецтву.

За своєю сутністю антропологічна парадигма, що концентрує всю увагу суспільства на людині з урахуванням її духовних і матеріальних потреб, знаходиться в детермінованому взаємозв'язку з ідеями гуманізму, в основі якого Людина як найвища цінність існуючого буття. Тому, сучасному етапу розвитку суспільства притаманна гуманізація освіти, що спрямовує зусилля теоретиків і практиків освітньої сфери на ствердженні у людині ідеалів добра, гідності, свободи. Метою *гуманістичної парадигми* є формування у людини відношення до іншої людини, як до рівної собі; необхідності духовного, морального, фізичного розвитку особистості; стремління до благополуччя і щастя. *Гуманістична парадигма* музичної освіти є теорією, сукупністю положень, норм, ідей, спрямованих на формування цілісного і

ціннісного світогляду майбутніх фахівців та їх саморозвиток, самовдосконалення засобами музичного (вокального) мистецтва. Поняття *«гуманізм»* (лат humanus: homo – людина, humus – земля) визначається, як ставлення до людини як до найвищої цінності, захист її права на вільний розвиток і вияв своїх здібностей (Прохоров О. М., 1980, с. 133). Ідея гуманізму, в основі якої покладено возвеличення людини та її саморозвитку, була вперше висвітлена античними філософами (Сократ, Платон, Арістотель). До нашого часу, гуманістичні ідеї продовжували розвиватися і у педагогічній науковій думці (Я. А. Коменський, Й. Песталоцці, Н. К.Крупська, А. С. Макаренко, В. О. Сухомлинський), в якій освіті належить вирішальна роль, адже тільки вона робить людину вільною і поважною.

На початку ХХІ століття зростає інтерес до гуманістичної педагогіки, що орієнтована на врахування неповторності кожної особистості, формування поваги її до себе та інших людей, розвиток самостійності кожного учня. У дослідженнях вітчизняних вчених висвітлюються проблеми професійної підготовки майбутніх учителів у реалізації гуманістичної парадигми освіти, такі як: формування цілісного світогляду майбутнього фахівця, розвиток його внутрішнього потенціалу, самостійності та інші. Гуманістичні тенденції, які завжди притаманні мистецькій освіті, стали предметом вивчення теоретиків і практиків у сфері музичного мистецтва.

Аналіз наукових праць дає можливість освітити спектр потрактувань термінологічного словосполучення *«гуманістична парадигма освіти»*, як: стратегії освіти (розвиток і саморозвиток особистості як студента, так і викладача), що втілюється в спрямованості змісту і форм навчального процесу в університетах на становлення особистості студента (викладача), які мають володіти гуманістичним світосприйняттям (Сластенін В. О.); діяльність, де особливе місце посідає педагогічна підтримка та педагогічний супровід, в сфері самоствердження та самореалізації людини (Мельник Н. І.).

Реалізація гуманістичної парадигми у контексті нашого дослідження проявляє себе як джерело концептуальних ідей щодо збагачення процесу музичної освіти зарубіжним і вітчизняним історичним, філософським, соціальним, правовим, психологічним, педагогічним, мистецьким змістом, з метою виховання високодуховної особистості вчителя. Врахування людинотворчих ідей гуманістичної парадигми, спрямовує музичну освіту на формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва самостійності мислення, поваги до суб'єктів освіти, духовної потреби у спілкуванні з музичним мистецтвом, засвоєнні цінностей музичної педагогіки, потреби до професійного саморозвитку і самоосвіти у подовж життя. Тож, згідно принципів

гуманізму, освітня підготовка майбутніх фахівців музичного мистецтва повинна бути спрямована на становлення їх гідними членами суспільства, з урахуванням його норм моралі, з ціннісним ставленням до основних суспільних цінностей. Отже, гуманістична парадигма є світоглядним орієнтиром у музичній освіті особистості.

В останній час гуманістична наукова думка, в тому числі і музикознавство й музична педагогіка різних країн і континентів поєднує в собі експропріативне знання багатьох сфер і галузей та виявляє дивовижну збіжність інтересів до розвитку різного типу освітніх, наукових і мистецьких явищ й феноменів, що отримують нові тлумачення і розглядаються під впливом оновленого гуманітарного знання. Це пояснюється тим, що в контексті гуманізації освіти від початку 1990-х років відбувається здійснення гуманітарної педагогічної парадигми, яка супроводжується посиленням тенденції університетизації освіти, запровадженням багатоступеневої моделі підготовки фахівців, визначенням університетів основними осередками формування висококваліфікованих кадрів на основі інтеграції високого рівня фундаментальної, спеціальної та психолого-педагогічної підготовки, гуманізації та гуманітаризації змісту навчання (Демяненко Н. М., 2006).

Для здійснення нашого дослідження є необхідним визначення поняття «гуманітаризація освіти», «гуманітарний діалог» («гуманітарний» походить від лат. – *humanitas* – людство, людяність (Цимбалюк Т. В., 2008, с. 134)). В енциклопедії освіти дається узагальнене визначення поняття «гуманітаризація освіти», а саме, що це процес переорієнтації освіти з предметно-змістового принципу навчання основ наук на вивчення цілісної картини світу, пов'язаний з посиленням впливу гуманітарних наук на всі види пізнання; переміщення акцентів з «природи і суспільства» на «людину в природі і суспільстві», звернення уваги на самоцінність особи (Кремень В. Г., 2008, с. 789). Педагогічні дослідження вчених розкривають поняття «гуманітаризація освіти», як: найважливішу форму прояву життя людини, її активного ставлення до навколишньої дійсності, що покликана формувати цілісну картину світу, духовність, культуру особистості та планетарне мислення (Сисоєва С. О., 2012, с. 254); відображення у змісті в доступній формі світової, філософської та загальнокультурної спадщини, філософських і етичних концепцій, історії науки (Соколова І. В., 2008, с. 22). У результаті аналізу ми визначились, що «гуманітаризація освіти» передбачає вихід сучасної наукової думки, всіх видів пізнання на новий рівень наддисциплінарної і міждисциплінарної комунікації, якій притаманна цілісність, системність та об'єктивність. Тобто, гуманітаризація освіти сприяє формуванню інтегрованості суспільного світогляду в контексті

загальної культури людства. Освіта з музичного мистецтва передбачає поєднання двох складових – освіти й мистецтва, що проявляє себе у формі гуманітарного діалогу (термін О. І. Самойленко). Під поняттям «гуманітарний діалог» розуміють всю сукупність форм інтерсуб'єктивного спілкування – усі способи перетворення явищ світу, складових життєвого досвіду у доступні прецеденти суб'єктивного входження у реальність, тобто такий діалог має направленість на «полілог»; відкриває багатоголосся людських взаємин, поліфонічність буття і свідомості (Самойленко О. І., 2002, с. 15). Формування вміння бачити та здійснювати особистістю перехресні міжкультурні, міждисциплінарні, міжособистісні зв'язки – є метою гуманітаризації освіти майбутніх фахівців музичного мистецтва.

Реалізація гуманітарної парадигми в музичній освіті передбачає: впровадження принципів: гуманізації, науковості, системності, традиційності й інноваційності; поступовості і послідовності, інтегративності, багаторівневості і безперервності: на основі впровадження наукової думки з філософії, етики і естетики, культурології, філології психології, педагогіки, мистецтвознавства тощо; створення міждисциплінарних технологій навчання студентів, спрямованих на успішне опанування ними діяльністю з музичного мистецтва. У світлі гуманітарної парадигми, пріоритетним завданням сучасної музичної освіти є підготовка конкурентноспроможного фахівця, здатного до реалізації теоретичних знань і практичних умінь у майбутній музичній діяльності, особистісного та професійного розвитку і постійного самовдосконалення в сфері музичного мистецтва. У контексті такої парадигми передбачено реалізація в музичній освіті повною мірою компетентнісного підходу, який, на думку Н. Н. Гізатуліної вносить принципові зміни в організації навчального процесу, в управлінні ним, в діяльності викладачів, в способах оцінювання освітніх результатів студентів в порівнянні з навчальним процесом, заснованим на концепції «засвоєння знань» (Гізатуліна Н. Н., 2016, с. 17).

Розглянуті в дослідженні антропологічна, гуманістична, гуманітарна освітні парадигми знаходяться в системному взаємозв'язку завдяки одному з основних компонентів такої системи, яким є цивілізаційна культура сучасного суспільства. Попри достатнє обґрунтування означених парадигм, у наукових працях не набула належного висвітлення ідея *культурологічної парадигми* освіти як необхідного і дієвого соціального інституту. На думку І. А. Зязюна, глобальною метою сучасної освіти має стати формування не людини освіченої, а людини культурної, ядро якої складає свобода, гуманність, духовність, адаптивність, здатність до самовизначення, у світі культури й культурної ідентифікації, прагнення до життєтворчості, самоствердження в усіх сферах її життєдіяльності

(Зязюн І. А., 1997). Українськими вченими інтенсивно досліджуються питання реалізації культурологічної концепції у мистецькій освіті (В. Г. Антонюк, О. М. Отич, В. Ф. Орлов та інші). Однак, проблема культурологізації професійної музичної освіти тільки починає вирішуватися на практиці.

У світлі культурологічної парадигми музичної освіти є необхідним тлумачення категорії «культура», як одного із найважливіших понять дослідження. Поняття «культура» етимологічно є багатозначним, багаторівневим, воно походить від латинського слова «cultura» – догляд, розвиток. Зважаючи на те, що «культура» є поняттям загального контексту, є необхідність у розгляді його трактувань. У сучасній словниковій літературі поняття «культура» має декілька значень, а саме: рівень розвитку суспільства; рівень розвитку в якійсь галузі знань або діяльності; характеристика певних історичних епох, народів, націй, країн; рівень виховання та розумового розвитку особи (Цимбалюк Т. В., 2008, с. 352).

Досліджуючи взаємозв'язок культурологічного, філологічного та мистецтвознавського знання, О. І. Самойленко приходить до висновку, що у визначенні поняття «культура» деякі вчені відкривають його зв'язки з поняттям «культура» (П. О. Флоренський), «пам'яті» (М. М. Бахтін, Д. С. Лихачов, Ю. М. Лотман), «символу» (С. С. Аверинцев, О. Шпенглер), «безсмертя» (Х. Л. Борхес) (Самойленко О. І., 2002, с. 28). Кожне з досліджених понять пов'язане за своєю сутністю з діяльністю людства і є продуктом її діяльності, у цьому основний сенс культури.

А. С. Кармін розглядають культуру як «соціальну інформацію, що збережена і накопичена у суспільстві за допомогою створених людьми знакових засобів. Культура виступає як світ артефактів, продуктів і результатів людської діяльності, штучно створених людьми предметів і явищ (думки, речі, засоби діяльності); світ смислів, куди входять знання, цінності, регулятиви (соціальні правила чи вимоги); світ знаків (Кармін А. С., 2004, с. 419).

Ми дотримуємося думки, що культура є задачею смислової інформації від людини минулого людині сучасній і майбутній через сукупність знакових та символічних систем, які потребують розкодування смислів. Таку смислову інформацію несуть у собі для людини освіта, мистецтво, норми моралі й поведінки тощо. Через засоби культури людина опановує буття в його архетипічному, ціннісному, екзистенційному, інтерсуб'єктивному сенсі.

У контексті парадигмального спрямування вітчизняної музичної освіти важливим є дослідження її взаємозв'язку з музичною культурою, яку часто суміщують з поняттям музика. На думку Р. І. Грубера, поняття «музична культура» значно ширше ніж музика (тобто музичні твори), тому що до неї входять різні прояви як самої музи-

ки, так і області її впливу, тобто вся сфера музичної практики [Грубер Р. І., 1941]. Згідно висновку А. Н. Сохора, музична культура є єдністю музики та її соціального функціонування і представляє собою складну систему, до якої входять (Сохор А. Н.): музичні цінності, які створені та збережені суспільством; всі види діяльності по створенню, збереженню, відтворенню, розповсюдженню, сприйняттю та використанню музичних цінностей; всі суб'єкти такого роду діяльності у поєднанні з їх знаннями, навичками та іншими якостями, які забезпечують її успіх; всі установи та соціальні інститути, а також інструменти та обладнання, що обслуговують цю діяльність. У свою чергу, музична культура виступає як підсистема по відношенню до систем більш високих рівнів: художньої культури суспільства, його духовної культури та культури в цілому.

Розвиток музичної культури початку ХХІ століття обумовлений технічними і урбаністичними тенденціями епохи глобалізації, появою нових засобів збереження й передачі музичної інформації, нових типів музичного мислення в композиторській і виконавській творчості, змін в процесі сприймання музики. У дослідженнях вітчизняних мистецтвознавців вирізняються процеси, які проходять в контексті сучасної класичної академічної музики: 1) використання ролі жанрових трансформацій в академічній традиції; 2) поєднання класичної музики в синтезі з сучасними прикладними засобами музичної комунікації.

В умовах технічного прогресу та розвитку музичної культури з'явилася тенденція формування музичної освіти на основі взаємодії й інтеграції західноєвропейської, англо-американської і східної систем музичної освіти, які сприяють взаємному збагаченню і розвитку музичного мистецтва в умовах глобальної медіа культури. Модернізація сучасної музичної освіти передбачає розширення міжнародних інституціональних культурних зв'язків; спектру музичних систем, які включають не тільки європейську музику, але і музичне мистецтво різних країн світу (етнічна музика, фольклор, джазова імпровізація тощо), що потребує нових мультимедійних, аудіовізуальних та аудіальних навчальних матеріалів і посібників. Така тенденція дає підстави виявити культурологічне спрямування в музичній освіті, яке за своєю сутністю є культурологічною парадигмою. Саме поняття «культурологічна парадигма музичної освіти» слід тлумачити як сукупність концептуальних положень, спрямованих на розуміння і засвоєння музичного мистецтва й освіти як явищ загальної культури людства.

Розвиток музичної культури фахівця музичного мистецтва уможливлено через формування її аксіологічної складової. У словниковій літературі *аксіологія* (походить від грец. *axia* – цінність та *logos* – учіння) є філософським дослідженням

природи цінностей (Фролов І. Т., 1986, с.10), яке значного розвитку досягло як теорія цінності у 60-ті – 70-ті роки ХХ століття. На початку ХХІ століття інтерес до аксіології значно зріс, що є характерним і в сфері музичної освіти, адже формування ціннісного ставлення до музичного мистецтва і музичної педагогіки є одним із основних у структурі підготовки такого фахівця, воно виступає в якості орієнтирів загальнолюдської і мистецької поведінки та лежить в основі світоглядних установок особистості, її духовності. На думку О. Я. Ростовського, якщо змістовність духовної культури становлять естетичні, моральні та світоглядні цінності суспільства, то музика є інтонаційним способом вираження цих цінностей і одним із наймогутнішим засобів виховання, що надає естетичного забарвлення усьому духовному життю людини (Ростовський О. Я., 2011, с. 5). Естетичний вплив музики полягає у тому, що вона викликає відповідні естетичні переживання, динамічні, насичені образи й асоціації, спонукає до активної мислинневої діяльності, організує відповідну настроєність їхнього духовного світу, а виховання музикою має найточніше, найдоцільніше

спрямування на розвиток духовного світу кожного учня (Ростовський О. Я., 2011, с. 263). Аксіологічне парадигмальне спрямування музичної освіти передбачає методологічну, теоретичну, практичну підготовку майбутніх фахівців музичного мистецтва, спрямованої на формування їх цінностей та ціннісних орієнтацій у сфері музичного мистецтва та музичної педагогіки.

Висновки. Таким чином, дослідження дало змогу виявити особливості розвитку музичної освіти в глобалізаційно-інтеграційний період розвитку світового суспільства та визначити значення освітньої парадигми в її спрямуванні. Для сучасної вітчизняної музичної освіти характерним є поліпарадигмальний простір як системне утворення, що включає взаємодетерміновані й взаємопов'язані парадигми, як: антропологічну, гуманістичну, гуманітарну, культурологічну та аксіологічну. Окреслені парадигми сучасної музичної освіти знаходяться в системному взаємозв'язку. Об'єднуючим компонентом такої системи в музичній освіті є антропологічний, спрямований на людину і її максимальне вдосконалення.

Література

1. Андрущенко В. П. Аксіологічна платформа педагогічного процесу (проблема формування) / В. П. Андрущенко // Вища освіта України: теорет. та наук.-метод. часопис. – 2013. – №3 (50). – Додаток 1: Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. – Т. 1. – 338 с.
2. Гізатулліна Н. Н. Компетентносний підход – новая модель образования / Н. Н. Гізатулліна, Р. А. Фахрутдінова. – Тенденции развития науки и образования. Сборник научных трудов, по материалам международной научно-практической конференции 30 апреля 2016 г. Часть 1. Изд. НИЦ «Л-Журнал», 2016. – 60 с., DOI:10.18411/lj2016-4-08.
3. Грубер Р. И. История музыкальной культуры. Том 1.– Часть 1. – М. – Л.: Музгиз, 1941.
4. Даль В. И. Антропология [Електронний ресурс] / В. И. Даль // Толковый словарь великорусского живого языка. – Режим доступа :<http://vidahl.agava.ru/W128.HTM>.
5. Дем'яненко Н. М. Педагогічна парадигма вищої школи України: генеза й еволюція / Н. М. Дем'яненко // Філософія освіти: Науковий часопис. – 07.2006. – № 2. – С. 256–266.
6. Енциклопедія освіти / [головний ред. В. Г. Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
7. Зязюн І. А. Краса педагогічної дії: [навч. посібник] / І. А. Зязюн, Г.М. Сагач. – К.: Українсько-фініський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. – 302 с.
8. Зязюн І. А. Філософія ціннісних відношень / І. А. Зязюн // Вища освіта України: теорет. та наук.-метод. Часопис. – 2013. – №3 (50). – Додаток 1: Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. – Т. 1. – С. 22–26.
9. Кармин А. С. Культурология / А. Кармин, Е. Новикова. – СПб.: Питер, 2004. – 464 с.
10. Кремень В. Г. Людиноцентризм в освіті: сучасний напрям розвитку духовності нації / В. Г. Кремень // Педагогіка і психологія. – 2006. № 2. – С. 17 – 30.
11. Кун Т. Структура научных революций / Томас Кун ; пер. с англ. И. З. Налетова. – Москва : Прогресс, 1977. – 304 с.
12. Мельник Н. І. Гуманістична парадигма освіти як умова ефективної організації інклюзивної освіти в Україні [Електронний ресурс] / Н.І. Мельник. – Режим доступа: www.psih.kiev.ua/.
13. Музыкальный энциклопедический словарь / [Гл. ред. Г.В.Келдыш]. – М.: Советская энциклопедия. – 1990. – 672 с.
14. Овчаренко Н. А. Професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності: теорія та методологія : монографія / Н. А. Овчаренко. – Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2014. – 400 с.
15. Огнев'юк В. О. Освіта – важливий індикатор сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк // Освітологія: витоки наукового напрямку: [монографія] [За ред. В. О. Огнев'юка; Авт. кол.: В. О. Огнев'юк, С.О.Сисоєва, Л. Л. Хоружа, І. В. Соколова, О. М. Кузьменко, О. О. Мороз]. – К.: ВП «Едельвейс», 2012. – С. 9 – 32.

16. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 450 с.
17. Ожегов С. И. Антропология [Электронный ресурс] / С. И. Ожегов // Толковый словарь русского языка – Режим доступа: <http://slovarozhegova.ru/>.
18. Олексюк О. М. Динаміка типів наукової раціональності в розвитку мистецької педагогіки / О. М. Олексюк // Музичне мистецтво в освіті логічному дискурсі : науковий журнал / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; редкол.: Олексюк О. М. (наук. ред.), Хоружа Л. Л. (заст. наук. ред.), Бондаренко Л. А. (відп. секр.). – К.: Київ. ун-т Б. Грінченка, 2016. – № 1 – С. 3 – 7.
19. Реброва О. Є. Термінологічна функціональна грамотність фахівців мистецької освіти в парадигмі організаційної науки – текстології / О.Є. Реброва, О. С. Мікулінська // Наукові записки / ред. кол. : В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. – Вип. 143 – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. – С. 3– 7.
20. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти : навч.-метод. посібник / О. Я. Ростовський. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. – 640 с.
21. Самойленко А. И. Музыкаведение и методология гуманитарного знания. Проблема диалога: [монография] / А. И. Самойленко. – Одесса: Астропринт, 2002. – 244 с.
22. Сисоева С. О. Загальні поняття дослідження поняття освіти як процесу і результату / С. О. Сисоева // Освітологія: витоки наукового напрямку: [монографія] / [За ред. В. О. Огнев'юка; авт. кол.: В. О. Огнев'юк, С.О.Сисоева, Л. Л. Хоружа, І. В. Соколова, О. М. Кузьменко, О. О. Мороз]. – К.: ВП «Едельвейс», 2012. – С. 217 – 263.
23. Сисоева С. О. Сфера освіти як об'єкт наукового дослідження / С. О. Сисоева // Освітологія: витоки наукового напрямку: монографія ; за ред. В. О. Огнев'юка; авт. кол.: В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоева, Л. Л. Хоружа, І. В. Соколова та ін. – Київ: ВП «Едельвейс», 2012. – С. 139–155.
24. Слостенин В. А. Новой школе – нового учителя / В.А.Слостенин, В. Л. Матросов // Педагогическое образование. – 1990. – №1. – С.11.
25. Советский энциклопедический словарь / [Под ред. А.М.Прохорова]. – М.: Советская энциклопедия, 1980. – 1600 с.
26. Соколова І. В. Професійна підготовка майбутнього вчителя-філолога за двома спеціальностями: [монографія] / І. В. Соколова; [за ред. С.О. Сисоевої] / АПН України; МОН України; Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – 2008. – 400 с.
27. Сохор А. Н. Музыкальная культура общества [электронный ресурс] / Арнольд Наумович Сохор. – режим доступа к ресурсу: <http://music.prsiterun.com/muskultura/3.html>.
28. Сучасний словник-мінімум іншомовних слів / укл. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. – Київ Довіра, 2008. – 798
29. Ушаков Д. Н. Антропология [Электронный ресурс] / Д. Н.Ушаков // Толковый словарь русского языка. – Режим доступа до ресурсу: <http://ushakov-online.ru/letter/1/5/./>.
30. Философский словарь / под ред. И. Т. Фролова. – Москва : Политическая литература, 1986. – 590 с.
31. Хомич Е. В. Парадигма // Е. В. Хомич // Новейший философский словарь. – 3-е изд. исправл. – Минск :Книжный дом, 2003. – 1280 с. – (Мир энциклопедий).

ПАРАДИГМАЛЬНОЕ ПРОСТРАНСТВО СОВРЕМЕННОГО МУЗЫКАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Овчаренко Наталия, доктор педагогических наук, доцент, Криворожский государственный педагогический университет, пр-т Гагарина 54, 50086 г. Кривой Рог, Украина, shvager77@gmail.com

В статье обоснована актуальность проблемы определения парадигмального направления современного музыкального образования в глобализационно-интеграционный период развития мировой сообщества. Очерчены парадигмы современного музыкального образования и их системная взаимосвязь. Определено, что парадигмальное пространство музыкального образования объединяет: аксиологическую, антропологическую, культурологическую, гуманистическую, гуманитарную парадигмы.

Ключевые слова: парадигма, аксиологическая, антропологическая, культурологическая, гуманистическая, гуманитарная парадигмы, музыкальное образование.

PARADIGMAL SPACE OF MODERN MUSICAL EDUCATION

Ovcharenko Natalia, Doctor of Pedagogical Sciences, associate professor, Krivoy Rog State Pedagogical University, 54-a Gagarina st., 50086 Krivoy Rog, Ukraine, shvager77@gmail.com

This article based on actuality and necessity of exposure paradigmatic direction of modern musical education in globalizational and integrational period of development of world society. There were analysed scientific works of philosophy, phylosophy of education and art, pedagogy and musical pedagogy and musical art. Analise of scientific works

shows necessity in writing methodological system of exploration in modern musical education and it's perspectives of development. The educational paradigm is one of the most important elements in this system.

Paradigm space of modern musical education included axiological, antropological, cultural, human, humanitarian paradigms. Antropological paradigm of musical education concretized in principles of personal orientation in the process of musical activity of the future professionals, such as adding national, age and psychophysiological treats, peculiarities of students, uniqueness of their general and musial abilities, specefic ability to learning of musical art. Taking into account humancreating ideas of human paradigm directs musical education to forming creating individualisation, the respect to subjects of musical education, spiritual necessity in interaction with musical art, necessity in selfdevelopment and selfeducation of humanitarian paradigm in musical education foresee an introduction of scientific mind from philosophy, ethic, aesthetic, culturelogy, philology, psychology, pedagogic, artknowing etc, creating intersubjects technologies in learning of students directs to succesful outcome of activity in musical art. Modernisation of modern musical education in the context of culturelogical paradigm concure to spreading international institutional cultural connects, spectrums of musical system, jazz improvisation etc), that needs new multimedial, audiovisual, auidial learning materials and books. Axiological paradigm directs musical education to improvement of methodological, theoretical, practical training of future professionals in musical art and forming their values, valuable orientations in the sphere of musical art and musical pedagogic.

Defined paradigms of modern education is in systematic interconnection. United component of such system is antropological, hence, the human and his maximum improvement is in sphere of musical education.

Keywords: paradigm, axiological, antropological, culturelogical, humanitarian, human paradigm, music education.

Стаття надійшла до редакції 05.02.2017

Прийнято до друку 23.03.2017

УДК 378:37.013]:378.147

Леся Куземко

ORCIDiD 0000-0003-3070-6322

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Тимошенка 13 б, 04212 м. Київ, Україна
l.kuzemko@kubg.edu.ua

ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НАВИЧОК ХХІ СТОЛІТТЯ У ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

У статті актуалізується проблема формування у майбутніх педагогів навичок двадцять першого століття: критичне мислення та здатність вирішувати проблеми, комунікативні навички та навички співробітництва, медіа та комп'ютерні навички. Розглянуто види самостійної роботи студентів та їхній вплив на формування навичок двадцять першого століття. Наведено приклади практичних розробок індивідуальних і колективних завдань самостійної роботи з однієї навчальної дисципліни та проаналізовано їхню ефективність. Представлено результати вивчення позиції студентів щодо виконання творчих завдань самостійної роботи.

Ключові слова: інформаційні технології, комунікативні навички, критичне мислення, навички ХХІ століття, навички співробітництва, веб-квест, самостійна робота.

Актуальність дослідження. Нині, у період тотальної інформатизації суспільства, перед вищими навчальними закладами постає завдання активізувати творчий потенціал майбутніх педагогів спроможних критично мислити, використовувати і створювати інформаційні ресурси, породжувати адекватні потребам суспільства нові ідеї. Активізація творчості студентів можлива у логічному

поєднанні аудиторних та позааудиторних завдань самостійної роботи, які спрямовані на формування та вдосконалення навичок ХХІ століття. Адже вирішення студентами самостійних індивідуальних та колективних завдань формує здатність до творчості та інноваційності, уміння швидко вирішувати проблеми, навички співробітництва, медіа та комп'ютерні навички.